DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.7489466
CZU: 821.135.1(478-21).09
Orcid ID: 0000-0003-0222-8079

ORAȘUL CAHUL ÎN CREAȚIA LUI ANDREI CIURUNGA

Elisaveta IOVU-MACARI

Doctor în filologie, cercetător științific la Centrul de Studii Filologice „E. Coșeriu", Universitatea de Stat din Moldova, profesoară de LLR/ LU în I.P.L.T. „Mihai Eminescu", Strășeni. Domenii de preocupare: teoria literaturii, imagologie literară, filozofie, pedagogie, politici publice, studii culturale. Cărți publicate: *Imagologia literară: școli, direcții, metode.* Chișinău, 2020; *Imagologia Orientului în creația lui Mircea Eliade*. Globe Edit, 2021; *Imagologia literară: școli, direcții, metode.* Ediția a II-a. Chișinău, 2021; *Opera literară ca dialog și relație: Noi modele critice: dialogica, imagologia, sociocritica, critica orientată către cititor, ergocritica*. (Grati A., Iovu E., Popa O.) Chișinău, 2021.

Orașul Cahul în creația lui Andrei Ciurunga

Rezumat. Privind imagologia orașului Cahul, deosebit de relevantă ni se arată opera literară a lui Andrei Ciurunga, o personalitate redutabilă în contextul epocii sale. Distingem în creația lui imagini reprezentative atât pentru tema orașului în general, cât și a Cahulului în particular. Orașul Cahul este leagănul celor mai frumoase și dulci amintiri, oraș patriarhal, orășelul legat de memoria domnitorului Ioan Vodă cel Cumplit, bietul nostru Cahul, orașul copilăriei și tinereții, oraș basarabean, oraș liniștit, oraș de piatră, unde plâng salcâmii, cu parcul său, cu vulturul miraculos, cu un cinematograf în centru, cu restaurantul răcoros al lui Golțman, cu împrejurări frumoase, cu cofetăria lui Galan, cu viile surorilor Vasiliev, cu fabrica lui de ciorapi, cu vreme frumoasă de primăvară, cu oameni buni la inimă, harnici și fericiți, cu fete foarte frumoase, unde te simți într-adevăr acasă. Toate acestea adună o bogată și veritabilă colecție de imagini productive și reproductive, care completează imagologia moldoveanului român din partea de sud a Republicii Moldova, contribuind la patrimoniul imagologic general.

Cuvinte-cheie: orașul Cahul, imagine literară, spațiu urban, identitate, autoimagologie, text imagotipic.

The City of Cahul in the Creation of Andrei Ciurunga

Abstract. Looking at the imagology of the city of Cahul, the literary work of Andrei Ciurunga, a formidable personality in the context of his era, is particularly relevant. We distinguish in his creation representative images both for the theme of the city in general and of Cahul in particular. The City of Cahul is the cradle of the most beautiful and sweet memories, patriarchal city, the small town linked to the memory of ruler Ioan Vodă cel Cumplit, our poor Cahul, the city of childhood and youth, Bessarabian city, quiet city, stone city, where acacias cry, with its park, with the miraculous eagle, with a cinema in the center, with Goltman's cool restaurant, with beautiful surroundings, with Galan's confectionery, with the vineyards of the Vasiliev sisters, with his Stocking Factory, with beautiful spring weather, with good-hearted, hardworkig and happy people, with very beautiful girls, where you really feels at home. All of this brings together a rich and veritable collection of productive and reproductive images, which completes the imagology of the Romanian Moldavian from the southern part of the Republic of Moldova, contributing to the general heritage.

Keywords: the city of Cahul, literary image, urban space, identity, self-imagology, imagotypic text.

Orașul a devenit un topos predilect pentru cercetările din perspectiva imagologiei literare. Acestuia i se atribuie un set de caracteristici asociate cu țara din care face parte. El este adesea prezentat ca un microcosmos concentrat: orașul ca o țară, ca o comunitate și, mai ales, ca un spațiu de confluență a mai multor etnii. Dacă examinăm imagologia orașului Cahul, nu putem trece cu vederea contribuția lui Andrei Ciurunga, o personalitate redutabilă în contextul epocii sale. Cu un destin dramatic, într-o perioadă aproape imposibilă pentru manifestarea unui talent, Andrei Ciurunga lasă mărturii literare despre localitatea în care a văzut lumina zilei. În acest demers, analizăm opera literară a acestui scriitor în vederea colectării imaginilor pentru dosarul imagologic al orașului Cahul.

Orașul Cahul este leagănul nașterii, copilăriei și tinereții lui Andrei Ciurunga. I-a fost hărăzită o soartă plină de suferință, necaz și îndepărtare, care i-a alimentat dorul de orașul natal. Debutul literar i s-a produs la revista liceului de băieți „Ion Voievod" din Cahul, despre care își amintește peste ani: „Era o zi de ianuarie, când am ajuns acasă pe înserat venind de la liceu, cu numărul de revistă, triumfător, agitându-l prin cameră. Îmi apăruse prima poezie («24 ianuarie») în publicația Liceului, semnată Eisenbraun Robert, elev clasa I-a Liceul «Ion Voievod»" [5, p. 174].

Tot la Cahul, elevului de numai șaisprezece ani îi apare prima plachetă de versuri *Melancolie*, semnată cu pseudonimul Robert Cahuleanu. Volumul conține poezii de dragoste și dor, despre tinerețe și fericire. Cu un an mai târziu, este invitat să prezinte o poezie cu ocazia inaugurării, la Cahul, a unui bust a lui Ioan Vodă cel Viteaz. Peste ani, el își va aminti următoarele: „În orășelul legat de memoria ilustrului domnitor Ioan-Vodă Cumplitul, care și-a regăsit moartea eroică în apropiere, pe dealurile Roșcanilor. Adunând fondurile necesare prin contribuția învățătorilor și a elevilor, a ridicat în centrul orașului, la intrarea principală, un bust închinat marelui voievod, al cărui nume îl purta și liceul. La dezvelire a participat un public imens din oraș și județ, cu invitați de la Inspectoratul Regional din Galați, ba chiar și oficialități de la București. «Ioan-Vodă» era singurul monument din oraș – și ne plăcea grozav nouă, elevilor, să facem câte-o poză cu profesorii noștri sau colegii la picioarele soclului. La inaugurare am fost solicitat și eu să scriu și să recit o poezie adecvată momentului" [3, p. 512].

Va publica și sub alte pseudonime, cum ar fi: Radu Calomfir, Matei Scutaru, Nicu Grădinaru etc., iar creațiile sale își vor schimba tematica în funcție de vremurile și peripețiile prin care va trece acest „talent răstignit pentru Basarabia". În perioada în care lucrează în calitate de profesor la fostul liceu „Ioan Voievod" din Cahul, pune la cale, împreună cu doi ofițeri, poeți și ei (Haralambie Țugui și Napoleon Nițoescu), „Cahulul literar". Din păcate, prima ediție cuprinzând studii valoroase, precum și opere semnate de Andrei Ciurunga, Constantin Reabțov, Haralambie Țugui, Napoleon Nițoescu și alții, nu a putut bucura imediat cititorii. Va apărea cu mulți ani mai târziu.

Pentru imagologia orașului Cahul, relevante sunt poezii ca: *Hai, măi Cahul…, Te las, Cahul…, Jertfa cahuleană, La 70 de ani, Ajută, Doamne, Rănit basarabean*, dar și multe altele în care este prezent cahuleanul, moldoveanul din partea de sud a țării, dar și din Basarabia „crucificată". Orașul Cahul este leagănul celor mai frumoase și dulci amintiri, orașul plin de salcâmi înfloriți, „salcâmi ca niște steaguri", „oraș patriarhal", „oraș basarabean", „oraș de piatră", „de pe Prut", cu cinematograf și restaurant răcoros, cu vremea frumoasă primăvara, cu oameni buni și fericiți etc. Orașul este cel mai devotat prieten al poetului: „hai, măi Cahul, dă mâna, măi băiete" (*Hai, măi Cahul…*), căruia îi destăinuie dorul de casă: „mă doare fiecare colț de stradă", sau „sfios, eu fug de dorurile grele". Plecarea de acasă și regretele creează frământări în poezia *Jertfă cahuleană*, unde „urla pe dealuri moartea cât un munte", iar „la el acasă-n parcul din Cahul,/ Acum poate râd atâtea fete", „acolo poate chip duios de fată/ Se roagă pentru el încet și plânge,/ Și dânsul, înecat aici în sânge,/ N-o s-o mai vadă niciodată… niciodată…" [1]. Orașul, în sens mai larg, Basarabia, reprezintă țara ce nu poate pie-

Cahul, 1935.

ri niciodată, atâta timp cât sunt „bunici care-și amintesc și nepoți care știu să asculte”, este „țara unde înfloresc salcâmii”, „țara cu pridvoare și cu prune brune”, „țara cu domnițe”, „țara mea dincolo de țară”, „țara lui Roș-Împărat” [1].

Pentru un dosar imagologic complet este nevoie și de memorialistica de valoare a lui Andrei Ciurunga: *Memorii optimiste* (1992) [2] și *Prin Basarabia de odinioară* [3], unde se conțin mărturii despre întâmplările care s-au petrecut pe meleagurile natale. Texte ca *Băieți și fete, băieți și fete*, *Un bronz la Cahul*, *Rostogolite pietre de hotare*, *În țara lui Roș-Împărat* și altele vorbesc despre oameni și locuri, despre Cahul și cahuleni. În aceste lucrări, orașul Cahul apare ca un oraș patriarhal, oraș liniștit, protector, cu străzi de piatră: „Nopțile erau calde, orașul era liniștit și atât de restrâns” [3, p. 510], cu oameni buni și fericiți: „Așa ne petreceam zilele de vacanță noi, tineretul unui oraș patriarhal, care nu avea alte distracții, dar eram fericiți, părinții ne erau încă tineri și sănătoși, atmosfera dintre noi era nepoluată de răutățile omenești…” [3, p. 511]. Scriitorul era încântat de tot ceea ce-i amintea de Cahul și cahuleni, fie că este vorba de liceul unde învățase și debutase, fie că doar de numele orașului natal: „îți mulțumesc mult pentru cele două fotografii. Mi-ai reîntors tinerețea în casă!” [5, p. 81]; „îți trimit poemul făgăduit. … mie îmi va face o mare plăcere să-l văd apărut la Cahul, acolo de unde au pornit în lume acești ani necăjiți” [5, p. 84]; „îți mulțumesc din toată inima pentru minunata surpriză făcută. Nu mă așteptam la această generozitate din partea publicației de la Cahul – singurul loc unde m-aș simți într-adevăr acasă la mine!” [5, p. 82]; „Peste toate aceste colaborări, mai mare bucurie nu va fi pentru mine decât să apar la Cahul, să se scrie ceva, să știe frații de la Cahul că eu trăiesc și mă gândesc la dânșii fără istov” [5, p. 71]. Bineînțeles, cele mai delicioase mâncăruri se găsesc la Cahul: „Dăscălița pregătea niște mâncăruri moldovenești să-ți lingi degetele, nu alta” [3, p. 520], precum și cele mai frumoase fete: „această fată frumoasă cum numai la Cahul se mai poate găsi” [5, p. 180] etc.

Importantă e corespondența lui Andrei Ciurunga cu prietenul său din copilărie, Constantin Reabțov, un „iluminist” de la Cahul [5]. Cunoaștem din epistole personalități din Cahul cu care a colaborat, cum ar fi Matei Tomșa, Lili Popovici, Valentina Rogai, Gheorghe Gheorghiu, Lenuța Zlati, Anton Teri, Mircea Teodorescu, Matei Susanu, Constantin Negru, Costică Alexe, Pavel Dimitriu și alții. Scriitorul își marchează spațiul identității populându-l cu cahuleni, precum: Mariana (fostă colegă de clasa de la liceul din Cahul), Anton Teri (cahulean, locuia la București, prieten cu familia Cembergi, Andrei și Mariana, au fost colegi de clasă la liceul din Cahul), Mircea Teodorescu și Matei Susanu (cahuleni, făceau parte din diaspora cahuleană la București), Costică Alexe (cahulean, s-a stabilit în 1940 în România, la București) și alții. Pierderea Marianei îl întristează: „Dragă Costică. Am pierdut singurul om din România cu care mai puteam vorbi despre anii atât de frumoși ai Cahulului nostru de odinioară. Acum am rămas numai noi doi să mai evocăm niște clipe, dar mult mai rar și numai prin scris” [5, 164]. Diaristul speră că-și va reîntâlni prietenii cahuleni într-o altă lume: „Pe măsură ce trece timpul, rămân tot mai singur aici. Din cei 10-15 prieteni care-mi populau masa și casa la 28 octombrie, nu a mai rămas unul măcar – toți s-au dus pe la alte mese și case, ultima care ne-a părăsit a fost Mariana. Azi aș avea numai scaune goale și pahare fără închinători. Dar ce să-i faci, într-o zi vom ajunge și noi în acea lume a muritorilor nemuritori - și vom încinge poate, acolo, o horă și-o masă!” [5, p. 180].

La Ciurunga identitatea este un produs al interacțiunii sociale, similare unei reprezentații scenice, iar alteritatea poate fi detectată ca o rădăcină a marii injustiții și a suferinței. Spațiul alterității reprezintă închisoarea, fiind un spațiu al suferinței și al creației, al determinării și al întruchipării desăvârșirii poetice: „Mă întrebi, dragă Costică, în ultima ta scrisoare, cum s-au păstrat versurile mele din închisoare? Uite că nu-i un secret, am să-ți spun mintenaș. La Canal (1950–1954) aveam la îndemână bucăți de hârtie rupte din sacii de ciment cu care lucram. Le compuneam mintal (nu era hârtie suficientă și pentru ciorne) și le treceam pe curat când erau finisate. Odată cu acestea, le învățau pe de rost colegii de suferință, pentru a le pune în circulație, din baracă în baracă și din colonie în colonie. Făcusem chiar un mic carnețel, ascuns în paiele din saltea. Dar la o percheziție mi s-au găsit și am dat de dracul. Au ieșit deci pe cale orală, au ajuns în țară și în străinătate, s-au citit la radio și au apărut în antologii și reviste străine. În a doua perioadă a închisorilor mele (1958–1964) în temnițe nu se găsea hârtie. Atunci le compuneam tot mintal, băieții le învățau pe de rost (și eu de-asemenea, evident) și le coseam numai titlurile, cu ață, pe bucăți rupte din cămăși și băgate prin căptușelile unui cojocel de care nu mă despărțeam niciodată. Așa le-am scos, după care le-am transcris în caiete bine păstrate timp de 26 de ani, până la Revoluție" [5, p. 102]. În spațiul infernului, naratorul găsește totuși și bucurie și speranță, făcând într-un final bilanțul: „câțiva prieteni buni la activ, o experiență bogată de viață, câte-o toană de reumatism prin părțile esențiale și câteva zeci de poezii rupte din inimă" [2, p. 77]. Din punctul de vedere al deținutului politic, nu hrana, nu condițiile inumane erau problema, ci faptul că nu avea identitate, nume. Pentru torționari era un „mă!".

Orașul este un topos predilect pentru cercetările din perspectiva imagologiei literare, iar la Andrei Ciurunga acesta – Chișinău, Cahul sau București și Brăila – exprimă identitatea, spațiul afirmării și desăvârșirii poetice. Amintirile despre orașul de piatră cu străzile lui produc alinare: „Mă doare fiecare colț de stradă/ Și fiecare piatră parcă-mi spune/ Că amintirile se-nalță să mă vadă/ Când trec ușor precum o rugăciune…" (*Hai, măi Cahul…*). Orașul e ca o mamă protectoare, care-și așteaptă întoarcerea fiilor: „Atâtea crânguri tainice ne cheamă, /Cu umbre moi ca blana de hermină/ Și primitoare ca un sân de mamă" (*Hai, măi Cahul…*); „*Și plec…* Te văd din ce în ce mai mic,/ Mi te-ai ascuns privirii, sărmană nălucire, / Dar din tristeți, din bucurii și din nimic,/ Te simt mereu cum mi te urci în amintire…" (Te las, Cahul…).

Cahul, 1935.

Amintirea orașului va fi salvatoare în cele mai grele momente ale vieții: „Hai, măi Cahul, ia-ți florile cu tine / Și mergem să găsim o nouă zare. /Lin, vom zbura pe aripi de albine / Și vom luntri într-un potir de floare" (*Hai, măi Cahul…*); „Că te-am lăsat, nu-ți cer a mă ierta,/ Ci dă-mi pedeapsă dulce de la tine:/ Vreau să mă doară depărtarea ta/ Și tu să crești tot mai aproape-n mine…" *(Te las, Cahul…*). Și la vârsta de 70 de ani amintirea este vie: „Plecat întreg de la Cahul, de-acasă,/ în cioburi uneori m-am prefăcut,/ dar mi le-am strâns din praf și le-am făcut/ la loc, ulcică de-nchinat la masă" (*La 70*

Prima plachetă de versuri „Melancolie” (1936), semnată cu pseudonimul Robert Cahuleanu; debutul editorial, fiind elev la Liceul de băieți „Ion Voievod” din Cahul.

de ani). Orașul din amintire are străzi mari și e plin de salcâmi înfloriți, care plâng când își pierde feciorii: „El a pornit de-acasă, dintr-o stradă,/ Pe unde plâng salcâmii și se-ndoaie” (*Jertfă cahuleană*). Potrivit unor prejudecăți salcâmul are capacitatea să alunge „fantomele” și „demonii”, iar floarea de salcâm este asociată cu încheierea unui ciclu și cu împlinirile vieții, cu dragostea, salcâmul fiind un simbol al nemuririi sufletului, al inocenței și inițierii. Ei pot simboliza încheierea ciclului unei vieți: „Rămân salcâmii în urmă și castanii,/ eu urc mereu spre brazii din tărie” (*La 70 de ani*). Plopul reprezintă rădăcina puternică de la vatra părintească: „Și plopii din Cahul, cu frunți întunecate” (*Rănit basarabean*), având totodată exprimând securitatea și rezistența: „Ajută-i, Doamne, îndârjirii sfinte/ Să se prefacă-n plopii din Cahul” (*Ajută, Doamne*). Melancolia se alimentează tot din amintirile orașului natal: „E noapte grea… Și ochii de mărgean/ Au tresărit și s-au închis pe veci,/ Ducând cu ei, ca două stele reci,/ O fată mică și-un oraș basarabean” *(Jertfă cahuleană).* Aproape toate temele modernității care leagă tristețea și resemnarea de urbea natală se regăsesc în această poezie a poetului de la Cahul: „Te las, Cahul… În urma mea, rămâi cu bine. / Mă cheamă glas de altă datorie…” (*Te las, Cahul…*), dar „Toată tristețea parcului de seară, /O iau în ochi și plec… Nu plâng, nu sânger. / Tomnaticele frunze, ca frunțile de ceară, /Mă urmăresc pe drumuri, cu fâlfâiri de înger” (*Te las, Cahul…*).

În proză, Cahulul își completează imaginile de la ipostaza unui oraș „potopit de somnolența cetățenilor săi” [3, p. 511] la contururile unui spațiu balcanizat. Atât Chișinău și București, cât și Brăila și Cahul sunt toposurile care conturează spațiul identității, fiecare în parte jucându-și rolul predestinat: „Mă stabilisem deci cu familia în frumosul oraș dunărean, unde se născuse bunica și pe care-l vedeam pentru prima oară. ... Orașul, cu străzi radiare, drepte și lungi, aducea cu orașele noastre basarabene, portul era ceva cu totul nou pentru mine” [2, p. 7]. Brăila, „micul orășel de la Dunăre” [2, p. 16], i-a înlocuit, pentru o mică perioadă de timp, orașul natal și casa părintească. Cât privește Bucureștiul, este Mecca afirmării poetice: „Știam și eu că numai acolo (la București) puteam să-mi aflu un rost cât de modest” [2, p. 78]. Și Chișinăul este leagănul unor amintiri frumoase: „O amintire din anii războiului, rămasă ca o ultimă bucurie a mea, trăită pe pământul natal. Era în ziua de 7 februarie 1944, când organizasem la Chișinău un mare festival literar-artistic, la care își aduceau contribuția toate provinciile românești. ... E de prisos să vă spun că, oricât am încălzit noi atmosfera cu producțiile noastre, marele succes l-a obținut Rodica Bujor. Tânără, frumoasă, în marama pe care știa s-o poarte ca nimeni alta, a făcut ca miile de oameni din sală s-o aclame minute în șir în picioare” [3, p. 521].

Cahulul de la 29 iunie 1940 arăta altfel, provocând emoții sfâșietoare: „Să stai la un colț de stradă și să privești cum se duc băjenarii – iată ce înseamnă a trăi tu însuți istoria! Căruțele scârțâiau sub greutatea bagajelor, biciurile șfichiuiau spinările cailor istoviți, camioanele gemeau, arhipline cu arhive și mobilier aparținând instituțiilor evacuate – și toate se derulau prin fața ochilor mei, ca într-un film scris de un scenarist specializat în suspansuri și regizat de un maestru aparținând celui mai dur realism. … La un moment dat am văzut o coloană oprindu-se. Oamenii alergau de la o căruță la alta, râdeau și plângeau, se îmbrățișau. ... Se duc pribegi basarabenii mei/ cu ochii numai lacrimi, numai

zare/ și cresc mereu pe drumuri pașii grei,/ rostogolite pietre de hotare…" [3, p. 519].

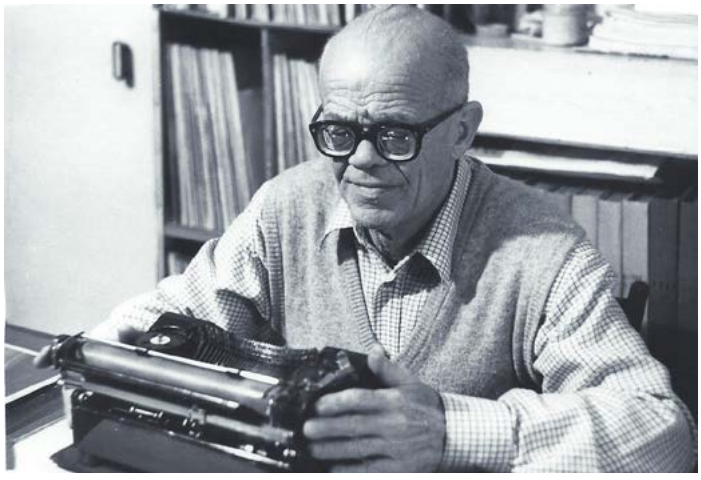
Copilăria se asociază cu vulturul „miraculos", „un vultur împăiat care trona în sufragerie" și care semnifică puterea și asocierea omului cu divinul. Tocmai acest simbol îi aducea aminte de tatăl său, „vânător pătimaș", care murise înainte ca Andrei să împlinească vârsta de patru ani: „Curios că tocmai această pasiune a sa mi l-a fixat în memorie. Parcă-l văd stând în prag, întors de la vânătoare într-o seară geroasă de iarnă. Purta o scurtă îmblănită, pantaloni strânși pe picior și niște jambiere din piele maro, cu o mulțime de nasturi rotunzi ca niște sâmburi de vișine. Avea pușca pe umăr, iar la brâu cartușiera care nici la întoarcere nu era goală. Cartușele trase nu le arunca niciodată. Mi le aducea să mă joc. Erau de diferite culori și miroseau ciudat a fum și a încă ceva, pe care nu-l pricepeam" [3, p. 500]. Imaginea vulturului se suprapune pe cea a tatălui: „dar cred că fiecare aripă a sa măsura peste 60 de centimetri. Știam că-l vânase tata demult, poate chiar înainte de nașterea mea… era singurul său trofeu cinegetic necomestibil și-i plăcea grozav să se împăuneze cu el" [3, p. 501].

Tinerețea naratorului se asociază cu localitatea sau împrejurimile ei: „Prin anii 30-40, nu prea existau la Cahul aparate de radio, în orice caz, nici noi, nici familiile prietenilor mei de joacă și de distracții nu posedam un asemenea aparat. Televizorul nu se inventase încă, iar discotecile nu apăruseră" [3, p. 509]. La Cahul era un cinematograf care îi mai ademenea cu câte un film pe săptămână: „Singurul cinematograf din oraș, al domnului Tăbăcaru, aducea câte un film pe săptămână, atât de uzat, încât se rupea din zece în zece minute. Când intervenea defecțiunea și se aprindea lumina în sală, apărea doamna Tăbăcaru, soția patronului, care striga: «- Nu plecați, că nu s-a terminat încă. Mai este!». Iar publicul, adică dracii de noi, repetam în cor: «- Mai este! Mai este!" [3, p. 509]

Pe lângă cinematograf, tinerii cahuleni mai aveau și alte ocupații, de la jocul cu table pe „un leu" la jocul cu table pe o „mămăligă": „Imediat după masa de prânz, când canicula nu ne îngăduia statul afară, mă refugiam cu Gherș, prietenul meu de-atunci, în restaurantul răcoros al tatălui său. ... Jucam table cu Gherș la un leu linia ... până la urmă părăseam masa de joc cu banii cu care venisem sau cu un câștig minim de un leu, doi. Cât însemna leul pe-atunci e ușor de imaginat, dacă îmi amintesc că un ziar costa trei lei, iar o cutie de chibrituri așijderea." [3, p. 509]. Printre ocupațiile tinerilor din Cahul de atunci era și „voleiul" peste sforile întinse pe stâlpii susținători, care se găseau berechet la Cahul [5, p. 509]. Parcul semnifică spațiul întâlnirii îndrăgostiților „urmărind pe aleile parcului silueta unei eleve în uniformă de liceană, cu codițele castanii aruncate pe spate" [3, p. 499].

Motivul dorului trece prin aproape toate scrisorile adresate prietenului din copilărie, Constantin Reabțov: „Mi-e dor de voi toți și de tot Cahulul, deși nu mai este ca pe vremea când alergam ca nebunii pe șoseaua Oancea-Cahul, la întrecerea pe care cred că nu ai uitat-o" [5, p. 70]. Speranța că va mai reveni vreodată pe meleagurile cahulene se țese în proiecte imaginare: „Când am să vin la Cahul o să bem un vin din acela copt la soarele Basarabiei (care începe să răsară și pentru noi), aud că de la 27 septembrie se vor suprima pașapoartele, se va trece numai pe baza buletinului de identitate. Atunci să vezi du-te-vino la Prut!" [5, p. 108]; „Îți făgăduiesc că la 28 octombrie nu numai că vom fi «tineri și ferice», dar ne vom și afla cu câte-o stacană în mână, cu vin de la viile surorilor Vasiliev din Cahul, de lângă «Izvoare»" [5, p. 112]. Reîntâlnirea celor doi prieteni se va întâmpla abia la sfârșitul lunii martie a anului 1992, dar nu la Cahul, după cum sperau ambii, ci la București, când familia Reabțov, împreună cu familia Focșa, îi fac o vizită naratorului. Reîntâlnirea după 52 de ani ca „după o viață", după cum afirmă Ionel Novac [6, p. 112], este copleșitoare, trei zile și trei nopți și-au depănat amintiri de neuitat despre Cahul și cahuleni. Nici anii grei, nici închisoarea, nici depărtarea nu a putut șterge cu buretele amintirile frumoase despre ceea ce a reprezentat Cahulul și cahulenii în viața lui Andrei Ciurunga.

Conform tipologiei cercetătorului francez Jean-Marc Moura, imagologia studiază două tipuri de imagotipuri: *reproductive* și *productive*.

Andrei Ciurunga (1966–1967), când reintră în actualitatea literară, după 16 ani de tăcere sau de apariţii sub diferite pseudonime, şi i se restabileşte calitatea de membru al Uniunii Scriitorilor.

Imaginile *reproductive* sunt acele imagini care circulă în societate, fiind transmise de grupul etnic din care face parte autorul, adică acelea care „pot fi considerate o reflectare a stereotipului colectiv". Imaginile reproductive la Andrei Ciurunga sunt acelea care se regăsesc şi la alţi scriitori şi poeţi români, ca orăşelul legat de memoria ilustrului domnitor Ioan Vodă cel Cumplit (B.P. Hasdeu, D. Iov), cu un cinematograf în centru (A. Sahia), oraşul copilăriei şi tinereţii (L. Nuzbroh), Cahulul ca o mamă iubitoare (L. Nuzbroh), oraşul plin de salcâmi înfloriţi (L. Nuzbroh), cu parcul său, oraş liniştit (D. Iov), cu împrejurări frumoase (D. Iov), cu oameni buni la inimă, harnici şi fericiţi (D. Iov).

Imaginile *productive* sunt acelea care sunt create/ inventate de autor. Comparatistul francez Jean-Marc Moura susţine că imaginile productive constituie „o nouă creaţie, o inovaţie a forţei creatoare în textele unui autor hotărât, care se distanţează de imaginile sociale sau colective" [4, p. 280]. La Andrei Ciurunga acestea pot fi considerate ca productive: imaginile „bietul nostru Cahul", oraş de piatră, cu vultur miraculos, cu restaurantul răcoros a lui Golţman, cu cofetăria lui „Galan", cu viile surorilor Vasiliev, cu fabrica lui de ciorapi. Cahul este locul unde se simţi într-adevăr acasă.

Opera literară a lui Andrei Ciurunga, atât poetica de valoare cât şi memoralistica se prezintă ca un document important în alcătuirea unei imagologii a oraşului Cahul. Distingem în creaţia lui un set de imagini reprezentative atât pentru tema oraşului în general, cât şi a Cahulului în particular: oraş patriarhal, orăşelul legat de memoria domnitorului Ioan Vodă cel Cumplit, bietul nostru Cahul, oraşul copilăriei şi tinereţii, oraş basarabean, oraş liniştit, oraş de piatră, unde plâng salcâmii, cu parcul său, cu vulturul miraculos, cu un cinematograf în centru, cu restaurantul răcoros a lui Golţman, cu împrejurări frumoase, cu cofetăria lui Galan, cu viile surorilor Vasiliev, cu fabrica lui de ciorapi, cu vreme frumoasă de primăvară, cu oameni buni la inimă, harnici şi fericiţi, cu fete foarte frumoase. Colecţia de imagini productive şi reproductive completează imagologia moldoveanului român din partea de sud a Republicii Moldova, contribuind la patrimoniul general.

Referinţe bibliografice:

1. Ciurunga, Andrei. *Scrieri*. Chişinău: Ştiinţa, 2018.

2. Ciurunga, Andrei. *Memorii optimiste*. Bucureşti: Editura Fundaţiei Culturale Române, 1992.

3. Ciurunga, Andrei. *Din periodice*. În: Scrieri. Chişinău: Ştiinţa, 2018.

4. Moura, J.M., *L'imagologie littéraire, essai de mise au point historique et critique*. În: Revue de Littérature Comparée 3, 1992, pp. 271-287.

5. Novac, Ionel. *Corespondenţa. Andrei Ciurunga – Constantin Reabţov*. Bucureşti, 2020, 245 p

6. Novac, Ionel. *Reîntâlnire... după o viaţă*. În: Cahulul literar şi artistic, nr. 5 (9), ianuarie- martie, 2021, pp. 16-18.

*Articolul este elaborat în cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.19 *Cultura promovării imaginii oraşelor Republicii Moldova prin intermediul artelor şi mitopoeticii.*